

Vasile PĂVĂLEANU

DREPT PENAL SPECIAL

COLECȚIA
JURIDICĂ

LUMEN
în elita editurilor românești

Vasile PĂVĂLEANU

DREPT PENAL SPECIAL

LUMEN, 2021

DREPT PENAL SPECIAL
Vasile PĂVĂLEANU

Copyright Editura Lumen, 2021
Iași, Țepeș Vodă, nr.2

Editura Lumen este acreditată CNCS

edituralumen@gmail.com
prlumen@gmail.com

www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Roxana Demetra STRATULAT
Design copertă: Roxana Demetra STRATULAT

Reproducerea oricărei părți din prezentul volum prin
fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de
mediul de transmitere, este interzisă.

Vasile PĂVĂLEANU

DREPT PENAL SPECIAL

LUMEN, 2021

Extras din volumul:
Pavaleanu, V. (2021). Drept penal special. Iasi, Romania: Lumen.

Pagina lasata
intentionat goala

Cuprins

ARGUMENT	7
TITLUL I INFRAȚIUNI CONTRA PERSOANEI	9
Capitolul I InfraȚiuni contra vieții	9
Capitolul II InfraȚiuni contra integrității corporale sau sănătății ...	57
Capitolul III InfraȚiuni săvârșite asupra unui membru de familie.	91
Capitolul IV Agresiuni asupra fătului	103
Capitolul V InfraȚiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie.....	115
Capitolul VI InfraȚiuni contra libertății persoanei	123
Capitolul VII Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile	153
Capitolul VIII InfraȚiuni contra libertății și integrității sexuale ...	187
Capitolul IX InfraȚiuni care aduc atingere domiciliului și vieții private	233
TITLUL II INFRAȚIUNI CONTRA PATRIMONIULUI	257
Capitolul I Furtul	257
Capitolul II Tâlhăria și pirateria.....	291
Capitolul III InfraȚiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii.....	313
Capitolul IV Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de la plată electronice.....	363
Capitolul V Distrugerea și tulburarea de posesie.....	373
Capitolul VI InfraȚiuni care au produs consecințe deosebit de grave	389
TITLUL III INFRAȚIUNI PRIVIND AUTORITATEA ȘI FRONTIERA DE STAT	391
Capitolul I InfraȚiuni contra autorității.....	391
Capitolul II InfraȚiuni privind frontiera de stat.....	415
TITLUL IV INFRAȚIUNI CONTRA ÎNFĂPTUIRII JUSTIȚIEI	435

TITLUL V INFRAACȚIUNI DE CORUPȚIE ȘI DE SERVICIU	556
Capitolul I Infracțiuni de corupție	556
Capitolul II Infracțiuni de serviciu.....	606

ARGUMENT

Dreptul penal special este acea ramură a dreptului penal care examinează infracțiunile separat, spre deosebire de dreptul penal general care are ca obiect de studiu principiile generale aplicabile tuturor infracțiunilor, precizând pentru fiecare elementele constitutive, indicând pedepsele aplicabile și menționând particularitățile pe care le conțin.

Unii autori francezi consideră că dreptul penal general a fost precedat de dreptul penal special (J. Pradel, M. Danti-Juan, *Droit pénal spécial*, éd. 7e, Cujas, Paris, 2017, p.13). Din punct de vedere istoric, legiuitorii sau, mai general, puterile publice, au început prin introducerea interdicției (să nu furi, să nu ucizi ...) și mai târziu s-a născut dreptul penal general, care a conceptualizat, abstractizat și generalizat diversele acte interzise

Profesorul Avram Filipaș atrăgea atenția studenților de la drept că „Dreptul penal. Partea specială nu este o materie aparte de dreptul penal, partea generală, ci împreună alcătuiesc aceeași materie, care numai din punct de vedere didactic a fost împărțită în două discipline.” (A. Filipaș, *Drept penal român. Partea specială*, Ed. UJ, București, 2008, p.27).

Dreptul penal general conține principiile generale ale dreptului penal, valabile și pentru dreptul penal special, care de multe ori derogă de la aceste principii, potrivit dictonului latin „specialia generalibus derogant”.

Urmărind ordinea prezentării în Codul penal. Partea specială, această lucrare analizează: infracțiunile contra

persoanei (T.I); contra patrimoniului(T.II); privind autoritatea și frontiera de stat (T.III); contra înfăptuirii justiției (T.IV); de corupție (T.V); de fals (T.VI); contra siguranței publice (T.VII); care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială (T.VIII); electorale (T.IX);contra securității naționale (T.X).

Elaborarea acestei lucrări reprezintă un demers științific și rodul unei activități îndelungate ca magistrat și profesor universitar în materia dreptului penal și procesul penal, care s-a finalizat prin mai multe manuale și cursuri universitare. Astfel, în anii 2012 și 2014 au apărut la Editura Universul Juridic, București, Drept penal general și Drept penal special, în anul 2016 a apărut la Editura Pro Universitaria, București, Drept procesual penal, la care a fost publicat și Dreptul penal general, în anul 2020. În anii 2018, 2019 și 2021, a apărut la Editura Lumen, Iași, Drept penal european, Parchetul european și ediția a II-a a primei lucrări.

La elaborarea cursului s-au avut în vedere lucrări de referință din dreptul intern și din dreptul comparat, jurisprudența Curții Constituționale, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a CEDO, a Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și opiniile exprimate de specialiști în domeniu.

Lucrarea se adresează studenților de la facultățile de drept și științe administrative, însă poate fi utilă și pentru magistrați, avocați și alți specialiști în domeniul dreptului.

Vasile Păvăleanu

Membru asociat al AOSR

**„Academy of Romanian Scientist,
Ilfov, 3, 050044, Bucharest, Romania”.**

TITLUL I

Infrațiuni contra persoanei

Capitolul I

Infrațiuni contra vieții

Secțiunea I - Omorul

1. Conținutul legal

Potrivit art. 188 alin. (1) C.pen. omorul constă în uciderea unei persoane, reglementare ce a făcut obiectul art. 225 C. pen. 1864, art. 463 C.pen. 1936 și art. 174 C.pen. 1968.

De altfel, omorul a fost încriminat din cele mai vechi timpuri, aducând atingere celui mai important atribut al persoanei, care este viața, fiind prevăzut de toate legislațiile penale moderne. Precizăm că această infracțiune este prevăzută de Codurile penale din Italia (art. 575), Germania (art.211), Franța (art. 221.1), Spania (art. 138), Republica Moldova [art. 145 alin. (1)] ș.a. Aceste reglementări sunt asemănătoare, însă Codul penal francez definește omorul simplu prin art. 221.1, ca fiind fapta de a provoca cu intenție moartea altuia¹, iar art. 145 din Codul penal al Republicii Moldova are denumirea marginală „omorul intenționat”, însă unii autori² consideră că

¹ Michèle- Laure Rassat, Droit pénal spécial, Infractions des et contre les particulier, éd. 4e, Éd. Dalloz, 2004, p. 276; M.Véron, Droit pénal spécial, éd. 17 , Éd. Dalloz, 2019, p. 31.

² S. Brînză, V. Stati, Drept penal. Partea specială, vol. I, Chișinău, 2011, p. 130.

această denumire este una pleonastică, întrucât fapta de omor poate fi săvârșită numai cu intenție.

2. Condițiile prealabile

2.1. *Obiectul infracțiunii*

2.1.1. *Obiectul juridic* al infracțiunii de omor îl constituie relațiile sociale privind dreptul la viață¹ asigurat fiecărui om din momentul nașterii și până la moartea naturală, indiferent de vârsta acestuia, starea de sănătate ș.a. Definirea vieții, ca și a morții, este dificilă, însă pentru existența infracțiunii de omor, stabilirea momentului începerii vieții și al încetării acesteia este de mare însemnătate, fiind exprimate mai multe opinii în literatura de specialitate².

Legislația noastră nu permite eutanasia, însă prin art. 190 C.pen. se încriminează uciderea la cererea victimei, așa cum se prevedea în art. 468 C.pen. din 1936, reglementare care se regăsește în Germania (art. 216 C.pen.), Spania (art. 143 prg. 4) ș.a.

În Germania se face distincție între eutanasia activă, care rămâne un caz special de omor pedepsit mai ușor, însă această reglementare este contestată, unii autori dorind introducerea unei ipoteze de eutanasia activă care exonerează de orice sancțiune penală, așa cum există în Belgia și Olanda³ și eutanasia pasivă, pentru care s-a propus reformularea art. 214 C.pen., în sensul dezincriminării acestei infracțiuni⁴.

¹ G. Antoniu, Ocrotirea penală a vieții persoanei, în R D P, nr. 1, 2002, pp.9 și urm..

² Gh. Mateuț, în colab., Codul penal adnotat, vol.II, Partea specială, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 64.

³ J. Leblois-Happe, X. Pin, J. Walther, *Cronique de droit pénal allemand, Droit pénal spécial, Euthanasie*, RIDP 2006 (vol. 77), p. 747.

⁴ J. Leblois-Happe, X. Pin, J. Walther, *Cronique de droit pénal allemand. III Droit pénal spécial, Euthanasie passive*, RIDP 2009 (vol. 80), p. 285.

Dreptul la viață este cel mai important drept al omului fiind consacrat prin Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), Convenția europeană a drepturilor omului [art. 2 alin. (1)], Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene [art. 2 alin. (1)] și alte documente internaționale, fiind garantat prin art. 22 din Constituția României.

2.1.2. *Obiectul material* al infracțiunii constă în corpul unui om în viață, indiferent de vârstă, sex, starea sănătății sau a normalității bio-antropologice¹. Reținem că viața încetează, în sens biologic, când încetează și viața ca valoare socială. De aceea, obiectul material nu trebuie confundat cu subiectul pasiv care este persoana în viață căreia i s-a suprimat ori s-a încercat să i se suprimă viața.

2.2. Subiecții infracțiunii

2.2.1. *Subiect activ al infracțiunii* poate fi orice persoană, din moment ce legea nu condiționează existența infracțiunii de vreo calitate specială a subiectului. Din acest motiv participatia penală este posibilă sub toate formele: coautorat, instigare și complicitate. Sub acest aspect, potrivit art. 46 alin. (2) C.pen. coautorii sunt persoanele care săvârșesc nemijlocit aceeași faptă prevăzută de legea penală. Dar, în caz de coautorat nu este nevoie ca fiecare participant să fi comis neapărat o activitate materială care să acopere în întregime latura obiectivă a infracțiunii, întrucât actele coautorilor se completează reciproc în cadrul activității materiale indivizibile de săvârșire a faptei². În același sens s-a pronunțat și Instanța Supremă³, care a decis că fapta participantului la săvârșirea infracțiunii de omor, de a folosi împotriva victimei un spray paralizant, urmată de lovirea repetată a acesteia de către cel de al doilea participant cu un

¹ A. Boroș, *Drept penal. Partea specială.*, Ed. C.H.Beck, București, 2011, p. 24.

² V. Păvăleanu, *Drept penal general*, Ed. Pro Universitaria, București. 2020, p.281.

³ CSJ, s.pen. dec. nr. 1262 din 22.05.1997, B.J., 2004, p.681.

corp asupra zonei capului, cauzându-i leziuni ce au dus la deces, constituie coautorat la omor, întrucât inculpații au acționat împreună și conjugat.

2.2.2. *Subiect pasiv* al infracțiunii de omor poate fi orice persoană indiferent de starea sănătății sale, cu condiția ca aceasta să fie în viață în momentul comiterii faptei. După consumarea omorului subiectul pasiv devine victima infracțiunii, iar persoanele aflate în întreținerea sa devin persoanele prejudiciate.

3. Conținutul constitutiv

Conținutul constitutiv este exprimat prin concordanța trăsăturilor faptei concrete cu condițiile descrise în normele de încriminare ca fapta să constituie infracțiune¹. Dar, legea română nu definește infracțiunea de omor, ci prevede prin art. 188 alin. (1) C.pen. că „uciderea unei persoane se pedepsește”, apelând la denumirea acțiunii infracționale, fără a preciza vreun alt element ajutător. Codul penal francez încriminează prin art. 221.1 C.pen. fapta de a provoca cu intenție moartea altuia, reglementare preluată și de art. 138 C.pen. spaniol.

3.1. *Latura obiectivă*

Prin latura obiectivă a infracțiunii se înțelege fapta manifestată sub forma unei acțiuni sau inacțiuni încriminate de lege care constituie elementul material, urmarea imediată și legătura de cauzalitate dintre acestea.

3.1.1. *Elementul material*

Din punct de vedere obiectiv elementul material se realizează prin orice activitate materială care are ca rezultat moartea unui om, care se manifestă sub forma de acțiune sau inacțiune.

¹ G. Antoniu, C. Bulai, Dicționar de drept penal și procedură penală, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 217.

Acțiunile sunt cele mai frecvente modalități de săvârșire a omorului și pot consta în folosirea de către făptuitor a unor obiecte (cuțit, topor, botă, rangă ș.a.), după cum acesta se poate folosi de o energie străină (animal, energie electrică etc.). Astfel, într-o cauză¹ s-a reținut că lovirea unei persoane, cu pumnii și picioarele în toate zonele corpului, cauzându-i fracturi costale, ruperi de organe interne și alte leziuni grave ce au avut ca urmare moartea acesteia constituie infracțiunea de omor. S-a reținut aceeași încadrare juridică într-o cauză² în care inculpatul a asmuțit câinii asupra victimei, cu consecința decesului ca urmare a multiplelor plăgi mușcate. În fine, în practica judiciară³ s-a stabilit că îngrădirea unui teren cu un cablu electric neizolat, pus sub tensiunea de 220 V, urmată de atingerea cablului de către o persoană, cu consecința electrocutării acesteia și producerii unor grave leziuni constituie tentativă la infracțiunea de omor comisă cu intenție indirectă. Acțiunea poate fi îndreptată împotriva corpului victimei, dar și împotriva psihicului acesteia. Sub acest aspect, este dată infracțiunea de omor atunci când făptuitorul, știind că victima suferă de cord și că o emoție puternică îi poate provoca moartea, acționează în acest sens⁴.

Inacțiunea poate constitui o altă modalitate a elementului material atunci când făptuitorul nu își îndeplinește obligația de a acționa pentru împiedicarea morții victimei, cum ar fi, de exemplu, dacă, în mod intenționat, medicul nu îi acordă asistență unui bolnav aflat în îngrijirea sa⁵. În practica

¹ C.S.J.(SU), dec. nr. 19/1996, în RDP nr. 2, 1997, p.133

² I.C.C.J., s.p. dec. nr. 1671 din 25.03.2004, C. Crișu, Codul penal, Ed. „Juris Argessis”, 2008, p.255.

³ C.S.J., s.p., dec. nr. 1946/1996, T. Toader, în colab., Codul penal și legile speciale, Ed. Hamangiu, București, 2007, p.255.

⁴ T. S, s.pen., dec. nr. 625/1987, în C.D., 1987, p.265.

⁵ T. Toader, Drept penal român. Partea specială, vol. I, Ed.UJ, București, 2019, p. 33.

judiciară¹ s-a reținut că fapta inculpatului de a fi aplicat victimei aflată în stare de ebrietate o puternică lovitură cu pumnul, care a proiectat-o într-un bazin cu ape reziduale, căderea ei fiind auzită de inculpat, precum și de a o fi părăsit fără a încerca să o salveze, constituie infracțiunea de omor. Această soluție a primit și o consacrare legislativă prin art. 17 lit. b) C.pen. 2009, care reglementează săvârșirea infracțiunii comisive prin omisiune², după modelul art. 11 din Codul penal spaniol.

3.1.2. *Urmarea imediată* constă într-un rezultat material, adică moartea victimei, care poate surveni imediat sau mai târziu. În practica judiciară s-a reținut săvârșirea infracțiunii de omor într-o cauză³ în care inculpatul a aplicat unei persoane, cu intenție, o lovitură în cap, cu consecința unor grave leziuni parietale, care au dus la decesul victimei după doi ani și trei luni. În Franța, potrivit noului Cod penal, judecătorul poate reține sau nu infracțiunea de omor, într-o cauză în care decesul nu survine imediat după comiterea faptei⁴.

3.1.3. *Legătura de cauzalitate* constă în raportul care trebuie să existe între activitatea făptuitorului și moartea victimei. Sub acest aspect, Instanța Supremă⁵ a reținut că există legătură directă de cauzalitate între fapta inculpatului care a refuzat să oprească autoturismul cu care transporta o tânără, care a sărit din mers și moartea acesteia ca urmare a leziunii suferite. În lipsa unei asemenea legături de la cauză la efect nu se poate reține săvârșirea infracțiunii de omor. Nu este însă necesar ca activitatea făptuitorului să constituie cauza exclusivă a morții victimei, raportul de cauzalitate fiind posibil și atunci

¹ T.S., s. pen., dec. nr. 1851/1979, I.Matei, în colab., Codul penal, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 601.

² V. Păvăleanu, Drept penal general, op. cit., 2020, p. 139.

³ C.S.J., s. pen., dec. nr. 2184/1993, T. Toader, în colab., Codul penal și legile speciale, op. cit., p. 255.

⁴ Jean Pradel, Michel Danti-Juan, Droit pénal spécial, éd.7, Éd. Cujas, Paris, 2017, p. 36.

⁵ CSJ, s.p., dec. nr.1620/1988, în R D P, nr. 1/2000, p. 138.

când la activitatea făptuitorului s-au adăugat și alți factori, preexistenți, concomitenți sau posteriori, care au contribuit la producerea rezultatului. În această privință în practica judiciară¹ s-a reținut că există raport de cauzalitate între fapta inculpatului care a lovit victima cu cuțitul în abdomen și moartea acesteia, chiar dacă ulterior au intervenit și alți factori: ca tratarea superficială și intervenția chirurgicală întârziată, care au concurat la producerea aceluiași rezultat.

Dimpotrivă, legătura de cauzalitate este întreruptă, dacă ulterior săvârșirii faptei intervine o cauză care, prin ea însăși și independent de activitatea făptuitorului, produce moartea victimei², cum ar fi în cazul în care victima infracțiunii este internată în spital pentru vătămare corporală, însă decedează ca urmare a administrării unui tratament greșit.

3.2. *Latura subiectivă*

Infracțiunea de omor se săvârșește numai cu intenție, care poate fi directă sau indirectă. În primul caz, făptuitorul prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea faptei [art. 16 alin.(3), lit. a)], iar în cel de-al doilea, prevede rezultatul faptei sale și, deși nu-l urmărește, acceptă posibilitatea producerii lui [art. 16 alin. (3), lit. b) C.pen.].

Intenția de a ucide se deduce din materialitatea actelor folosite de infractor care evidențiază poziția acestuia față de rezultatele produse. Astfel, într-o cauză³ s-a decis că trimiterea prin poștă a unui colet persoanei vătămate, conținând exploziv cu urmarea producerii, prin explozie, a unor leziuni vindecabile, reflectă intenția făptuitorului de a ucide. De asemenea, într-o altă cauză⁴ s-a reținut că lovirea unei persoane

¹ T.S., col. pen., dec. nr. 1990/1963/JN nr.11/1965, p. 163.

² T. Vasiliu, în colab., Codul penal comentat și adnotat. Partea specială, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București. 1975, p.73.

³ C.S.J. s.pen. dec. nr. 2432/2001, în R.D. P., nr. 3/ 2002, p.112.

⁴ I.C.C.J., s.pen. dec. nr.6002/2004, în R.D.P., nr. 1/2006, p.163.

în cap cu o coadă de topor, cu urmarea unei fracturi craniene cu pierdere de substanță osoasă, infirmitate permanentă și invaliditate caracterizează tentativa infracțiunii de omor, existând intenția de a ucide.

Pentru existența infracțiunii de omor nu interesează mobilul ori scopul săvârșirii faptei, care vor fi luate în considerare la individualizarea judiciară a pedepsei. Totuși, prin voința legiuitorului, un anumit mobil sau scop constituie o circumstanță de agravare a omorului, care devine calificat. Sub acest aspect, potrivit art. 189 alin.(1) lit. b) și d) C.pen. , omorul este calificat când este comis din interes material ori pentru a înlăsa sau ascunde săvârșirea altei infracțiuni.

O problemă mult discutată este legată de răspunderea făptuitorului în cazul formelor infracțiunii deviate: error in persona și aberratio ictus¹. În această privință există o opinie dominantă în doctrină² și în jurisprudența română³, în sensul că făptuitorul va răspunde pentru o singură infracțiune și anume aceea realizată în condițiile de la proiectul inițial, atâ timp cât toate cerințele de încriminare prevăzute de lege s-au realizat în această formulă, iar legea penală ocrotește, deopotrivă, toate valorile sociale.

Autorii francezi⁴ s-au pronunțat pentru reținerea infracțiunii de omor în cazul erorii asupra persoanei și a unui concurs între tentativă și de omor consumat când este vorba de aberratio ictus, însă jurisprudența franceză reține numai omor.

¹ V. Păvăleanu, *Drept penal general*, ed. 2020, op. cit., p. 173.

² C. Duvac, *Infracțiunea deviată. Unitate sau pluralitate de infracțiuni?*, în *Dreptul* nr. 6/2010, p.98; C. Duvac, *Infracțiunea deviată, pluralitate aparentă sau reală de infracțiuni?*, în *Dreptul* nr. 7/2010, p. 154.

³ T.S., s.pen., dec. nr. 481/1988, în R.R.D., nr. 11/1988, p. 78.

⁴ J. Pradel, Michel Danti-Juan , op. cit., éd. 2017 p. 39.

4. Forme. Sancțiune

Infracțiunea de omor este susceptibilă de desfășurare în timp și prin urmare poate rămâne în faza de tentativă sau se poate consuma.

Tentativa la infracțiunea de omor poate fi întreruptă atunci când activitatea făptuitorului a fost oprită și împiedicată să se desfășoare din cauze exterioare voinței acestuia, așa cum s-a întâmplat într-o cauză în care agresorul a aplicat victimei două lovituri de cuțit în zona toracelui, apoi a fost imobilizat de către alte persoane¹.

Uneori, întâlnim forma tentativei perfecte când acțiunea a fost executată în întregime, însă nu s-a produs moartea victimei, situație reținută într-o cauză în care victima a fost aruncată de la etajul 5 al unei clădiri, însă nu a decedat întrucât a căzut pe un sol afânat și cu vegetație².

Alteori, tentativa poate fi relativ improprie când făptuitorul administrează victimei o doză insuficientă de otravă³ sau dacă folosește o cantitate insuficientă de explozibil, plasată defectuos sub clădirea în care se aflau victimele⁴.

Tentativa la infracțiunea de omor se poate săvârși și cu intenție indirectă, în raport de prevederile art. 32 alin. (1) C.pen., reglementare care a pus capăt disputei din doctrina juridică, în care s-au exprimat opinii potrivit cărora tentativa se poate comite numai cu intenție directă. Practica judiciară s-a pronunțat în mod constant în sensul că tentativa se poate comite și cu intenție indirectă⁵.

O problemă care s-a pus, în mod frecvent, în practica judiciară se referă la delimitarea tentativei de omor de

¹ C.S.J., s.pen., dec. nr. 340/1992, în Dreptul nr. 4/1993, p. 69.

² T.S., s.pen., dec. nr. 898/1983, în R.R.D., nr. 8/1983, p.60.

³ C.S.J., s.p.en, dec. nr. 172/2000, în Dreptul nr. 9, 2001, p. 59.

⁴ T.M.B., s.pen. dec. nr. 219/1999, în Dreptul nr. 6/2000, p.60.

⁵ I.C.C.J., s.pen., dec. nr. 3570/2005, C. Crișu, Codul penal, op. cit., p. 245; C.S.J., s.pen., dec. nr. 504/2000, în Dreptul nr. 5/2001, p. 252.

Eqpvkpwctgc "ceguvwk" xqnwo "q" rwvg k
volumul de pe

www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

ucw "fkp" nkdt tkkng "pqcuvtg" r

Dreptul penal special este acea ramură a dreptului penal care examinează infracțiunile separat, spre deosebire de dreptul penal general care are ca obiect de studiu principiile generale aplicabile tuturor infracțiunilor, precizând pentru fiecare elementele constitutive, indicând pedepsele aplicabile și menționând particularitățile pe care le conțin.

La elaborarea cursului s-au avut în vedere lucrări de referință din dreptul intern și din dreptul comparat, jurisprudența Curții Constituționale, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a CEDO, a Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și opiniile exprimate de specialiști în domeniu.

Lucrarea se adresează studenților de la facultățile de drept și științe administrative, însă poate fi utilă și pentru magistrați, avocați și alți specialiști în domeniul dreptului.

